

Neus Monllor, consultora agrosocial, experta en relleu agrari:

“El primer pas per al relleu agrari és que les empreses que ara estan actives tinguin viabilitat i resisteixin”

La Neus Monllor és la consultora agrosocial de referència sobre relleu agrari. És d'origen alacantí, es va formar i es va fer un nom a Catalunya i ara treballa des de Biscaia, mantenint el vincle professional amb aquest petit país que l'ha vist créixer com a experta. La seva empresa assessora una diversitat àmplia d'entitats públiques i privades que activen projectes de dinamització agrària, va assumir l'assistència tècnica de l'Estratègia per al Relleu Agrari de Catalunya, forma part de la Xarxa per al Relleu Agrari i porta part de la coordinació de la Asociación Red de Espacios Test Agrarios. La seva empenta l'ha portat a impulsar la Talaia Pagesa, junt amb altres empreses consultores del sector; un espai experimental de i per a la pagesia catalana des del qual entomar nous relats per al futur del camp.

TEXT: ALBA GROS. AMB LA COL·LABORACIÓ DE DIRK MADRILES. IMATGES DE IKER BASTERRETxea

de la Xarxa per al Relleu Agrari a la Garrotxa i del qual vau formar part?

Vam veure que hi ha una peça fonamental: el període de finalització de les generacions anteriors. O sigui, hem de plantejar-nos com poder fer aquest traspàs de finca, d'empresa, de coneixement, i tenir en compte l'última fase del procés. Perquè hi ha empreses agràries que són viables, però que no tenen relleu. Quan jo vaig començar a estudiar tots aquests temes el paradigma era “t'ajudem a que creis la teva empresa des de zero”, i ara s'obre una nova porta que és “t'ajudem a fer un traspàs; t'ajudem a fer una cessió de finca; t'ajudem a que facis un procés”.

Hi ha desconfiança per traspassar una explotació agrària?

Des de fa un parell d'anys, l'Escola de Pastors lidera una taula per al relleu agrari al Pallars i sí, han vist que hi ha una posició de desconfiança. “La meva terra”, que no és només la terra productiva, és la terra emocional, és la terra patrimonial, “és la meva vida; com haig de deixar jo la meva terra a una persona desconeguda, que a més ve de la ciutat, que no és del territori...”. Hi ha una sèrie de barreres que són més socials i culturals que no pas estructurals i econòmiques. En la mesura que obres aquest debat, aquestes pors es van diluint. “Si el Departament ens convoca perquè creu que podem fer un traspàs...”, “Si les persones joves tenen formació i l'Escola de Pastors les valida...”, “Si ens ajuden a fer el contracte d'arrendament

Què és la Talaia Pagesa que vau convocar el passat 31 de març?

La Talaia Pagesa s'ha materialitzat els darrers dos anys en una trobada a Vic, però va molt més enllà. La nostra voluntat és que esdevingui un punt d'encontre de la pagesia catalana per intercanviar experiències i organitzar una veu potent del sector, perquè sigui escoltada tant per la ciutadania com per les administracions competents. Creiem que a Catalunya falta un espai per a la pagesia d'arrel, del territori, de mirada humana... I crec que tots sabem a què ens referim. No tenim cap ajut, ni cap logo, més enllà del de l'Ajuntament de Vic, que hi ha confiat des del principi. Ens hem unit empreses que treballem en dinamització rural amb pageses motivades d'arreu, que des del nostre activisme teníem ganes de fer aquesta proposta de futur.

Què destacaries del pla pilot dut a terme pel Grup Operatiu

o de traspàs...”. S'estan generant nous relats, no estem en el mateix moment que fa 10 anys; el tema del relleu va agafant el protagonisme que es mereix i necessitem un relleu amb nous models. L'agroindústria no genera relleu agrari, genera persones treballant en empreses enormes que estan totalment deslocalitzades, que miraran per elles, que només miraran el benefici econòmic i que no tenen res a veure amb el relleu agrari territorialitzat que nosaltres defensem.

Més enllà de la jubilació, per què pleguen les explotacions agràries?

Crec que el model més intensiu, més industrial i capitalista ha anat arraconant les infraestructures productives que no responen al seu model. Hi ha dues vies: integrar-se en el model intensiu i fer matèria primera per a la gran indústria, ja sigui cereal, llet, monocultiu hortícola... i l'altra, un model més diversificat, més vinculat al territori, a les persones i al producte final.

“Hem de posar catifa vermella a les persones que es volen incorporar al sector agrari”

Són les propostes que inclouríem en aquest concepte de “nova pagesia”. Pleguen les explotacions que no han volgut o no han pogut formar part de l'engranatge industrial i les que no s'han reconvertit en aquest nou model. I des d'un punt de vista més social, encara no som capaces de dotar la professió d'orgull; tot i que anem fent passes.

Quines són les dificultats estructurals perquè hi hagi noves empreses agràries?

La primera és l'accés a la terra. És una batalla. Les terres més productives se les queda qui té més poder; i qui té més poder és o bé la gran indústria –que les busca i els va al darrere– o bé el veí o la veïna. Per tant, si vens de fora, trobar terra bona és molt complicat. Trobar-la... i pagar-la! Hi ha llocs on la terra és totalment prohibitiva. Més enllà de la terra, necessites unes instal·lacions, una maquinària... que requereixen una inversió. I evidentment, també un habitatge. Si has crescut en una família pagesa, aquests recursos passen de pares a fills i tu ja ho tens capitalitzat. Per tant, la pagesia novinguda accedeix a modes productius més petits –sobretot horta, aviram i remugants–, que requereixen inversions més assumibles. Començar de zero certes explotacions és pràcticament impossible. Per tant, l'espai que queda per a les persones que entren de nou en el sector és en els models alternatius, tant per ideologia com per espai estructural del que pots fer.

Quin és el paper que hi poden jugar els espais test i els models de mentoria per a les persones que es volen incorporar?

La incorporació és un procés i s'ha d'anar fase per fase. Emprendre en el sector agrari no és “Vinga va, dona't d'alta als autònoms i posa't a currar”. D'aquí la importància dels espais test agraris. Volem que hi hagi un espai entre la formació i l'empresa perquè aquella persona pugui anar aprenent capacitats agronòmiques, comercials... i vegi si és realment el que vol. La mentoria és un altre element que reclama el sector. Tenir un acompanyament més fet a mida, més proper. Perquè els perfils de la gent que s'incorpora són més diversos ara. Abans naixies a l'explotació familiar, estudiaves una formació professional i t'incorporaves com a persona treballadora de l'empresa. Era el prototip del jove incorporant. Això tenia unes necessitats i trobava un suport ajustat. Ara hi ha perfils molts diferents.

Quines mancances tenen els ajuts a la incorporació?

Fins ara estava molt focalitzat al moment que tu t'incorpores, però és que passen moltes coses

abans: l'explotació on em puc incorporar, quines terres, quina orientació, amb qui puc col·laborar, quan faig la inversió, genero una marca o no, em faig soci d'una cooperativa... És un elige tu propia aventura en què hi ha moltes coses a decidir. Per tant, l'ajut de primera instal·lació, més enllà que acabi sent un procés burocràtic llarg, està molt cenyit al perfil d'incorporant més tradicional. I tot i que en aquest nou Pla de Desenvolupament Rural s'han incorporat elements que milloren aquest enfocament i crec que hi ha voluntat política d'adaptar millor l'ajut per incloure la diversitat de què parlàvem, encara queda un llarg camí per definir un sistema de suport a les noves generacions agràries.

Parla'ns una mica de la Talaia Pagesa?

Des de la Talaia Pagesa ens plantegem com visualitzar i donar suport a la pagesia del futur, perquè no sigui tan vulnerable que hagi de plegar, ni es materialitzi en macrocorporacions que res

“L'agroindústria no genera relleu agrari, genera persones treballant en empreses enormes que estan totalment deslocalitzades”

tenen a veure amb el concepte de pagesia. El gran gruix de la pagesia catalana està entre aquests dos sistemes i des de la Talaia ens plantegem com fer-ho perquè tot aquest gruix –sense fer distincions de si són més grans o més petits, de si fan producció ecològica o de quines són les seves pràctiques actuals– camini cap un model que nosaltres sí que considerem de futur. Ens referim a un model més vinculat a la terra, arrelat al territori, molt més respectuós, molt més proper a la comercialització, amb molta més cooperació, amb mirada humana, amb ànima... Confiam en que pot haver una transició de moltes persones i empreses que ara estan buscant el seu lloc en els sistemes agraris locals.

I això?

Necessitem trobar suports. En primer lloc la mateixa pagesia entre ella; en segon lloc nosaltres com a persones consumidores hem de ser més actives; i també necessitem el suport de les polítiques que s'aproven.

La petita pagesia té espai en aquesta visió de futur?

Sí, perquè al final són aquests projectes familiars d'una, dues, tres o quatre persones els que donen vida als pobles. Són models resilents en la mesura que estan enxarxats. Hem de poder donar

estructura, força i resiliència a aquestes estructures agràries més petites. I han de poder col·laborar amb d'altres de mitjanes perquè la competència a l'hora d'accedir al mercat és molt complicada.

En les propostes de la nova pagesia, nouvinguda de fora del sector o no, les dones tenen un paper més preponderant comparat amb la pagesia tradicional. Per què?

En els últims anys, amb més llibertat dins les famílies agràries perquè els fills triïn el seu futur, hi ha més dones que agafen les regnes de les explotacions. I d'altra banda, hi ha una manera de fer femenina que està molt més vinculada al producte final: és a dir, produir i fer una melmelada, un formatge, un oli... Per què? Les dones tenen més desperta aquesta part de les cures, de la relació amb el consumidor final, de les feines més diversificades. La cooperació, la cultura, el territori. Les dones tenen un segell propi en les maneres de produir i de vendre. Els nous models agraris tenen nom de dona.

Ens podries fer una carta als Reis?

La primera petició és parlar del relleu agrari, i crec que ja ho estem fent. Trencant mites, podent oferir una mirada nova de què està passant. I el que està passant és que els fills de pagesos cada vegada s'incorporen menys; els que s'incorporen –cada vegada més– obren la mirada i decideixen si van cap a models més territorialitzats o cap a l'agroindústria; i tenim la pagesia nouvinguda que s'ha de posar en models més alternatius si o sí, perquè amb els altres no té espai.

Què més?

Necessitem fer un relat de possibilisme, d'optimisme, d'oportunitat.. molt més positiu, sortir de la queixa, del “que malament que estem”, del “no quedarà ningú”, i entre totes fer un relat constructiu per a la pagesia del futur i del present. També necessitem eines adaptades per oferir des del moment que la persona té una idea fins que consolida la seva empresa, i fins i tot quan la traspassa. Hem de posar catifa vermella a les persones que es volen incorporar al sector agrari.

I també hem de fer fortes les explotacions que ara estan al territori. El primer pas per treballar per al relleu és que les empreses que ara estan actives tinguin viabilitat i resisteixin. Això vol dir que hem de construir un sistema que tingui les peces perquè això sigui possible: potser escorxadors, mercats de proximitat, flexibilització d'algunes normatives... Tornar a generar un sistema agroalimentari local, perquè ens l'hem carregat en els últims anys. Per tant, perquè hi hagi relleu necessitem l'espai (la finca) i el sistema que l'acompanya per desenvolupar la seva tasca. També un consum compromès amb la pagesia propera. Necessitem que tot l'engranatge funcioni, i totes tenim un rol, un paper actiu a jugar en el nou escenari agrari català. 🌱